

ARX REGIA UPSALIENSIS REDIVIVA

Söderifrån syns först den väldiga rikshelgedomens spiror, sedan det röda slottet på åsryggen.

Uppsala slott började byggas på 1540-talet av Gustav Vasa. Sönerna Erik XIV och Johan III fortsatte och södra flygeln och större delen av långslottet stod färdiga i slutet av 1500-talet. Som en del i sina vidlyftiga planer för Uppsala slott byggde Johan III en magnifik slottskyrka i den södra flygeln. Kyrkan utsmyckades med rika stuckdekorationer. Altarväggen upptogs av tre scener ur Nya testamentet – korsfästelsen, uppståndelsen och Kristus tronande i himmelen. På östväggen fanns sannolikt scener ur Gamla testamentet. Karl IX, Gustav Vasas tredje son, fortsatte brödernas byggnadsverksamhet 1603–13 då bland annat det norra tornet byggdes. Gustav II Adolf fortsatte att bygga och under drottning Kristina utfördes påkostade inredningar i slottet. Väster om slottet anlades 1665 en stor trädgård, nuvarande Botaniska trädgården.

Under 1500-talets slut och 1600-talet var slottet platsen för flera dramatiska och viktiga händelser. Sturemorden 1567, Uppsala möte 1593, drottning Kristinas tronavsägelse 1654 samt flera riksdagar.

I stadsbranden 1702 förstördes stora delar av slottet som sedan stod

Slottet från Fyrisån.

Den norra delen av altarväggen i Johan III:s slottskyrka i Uppsala.

övergivet i flera decennier. Stora delar revs för att användas som byggnadsmaterial vid Nicodemus Tessin d:s olika byggen runt om i landet, inte minst Stockholms slott. När Adolf Fredrik av Holstein-Gottorp blev svensk tronföljare 1743 beslöt han att bygga om de kvarstående delarna av slottet till ett arvhertigresidens. Projekteringen av ombyggnaden anförtroddes åt Carl Hårleman som då var den ledande svenske arkitekten. Vid ombyggnaden som var mycket genomgripande rasades bland annat största delen av Johan III:s slottskyrka. Uppsala slott blev aldrig arvhertigresidens. När ombyggnaden var färdig 1766 var Adolf Fredrik sedan länge kung och slottet blev i stället landshövdingeresidens.

Det södra tornet byggdes 1815. Det nybildade landsarkivet i Uppsala flyttade 1902 in i slottets sydvästra del och kom då att disponera den återstående delen av slottskyrkan med den rikt dekorerade altarväggen.

Rikssalen restaurerades 1931–32 under ledning av Ragnar Östberg.

Slottet blev Byggnadsminnesmärke 1935

Sedan landsarkivet lämnat slottet började dåvarande Byggnadsstyrelsen under våren 1993 en stor ombyggnad och restaurering. Efter ombyggnaden som nu sköts av Statens fastighetsverk ska de frigjorda lokalerna användas av institutionerna för konstvetenskap och estetik vid universitetet, Uppsala konstmuseum och en del av universitetets konstsamling. Dessutom kommer riksalsvåningarna att utökas. Det märkligaste inslaget i restaureringen är dock framtagningen och konserveringen av delar av den 400 kvadratmeter stora altarväggen i den forna slottskyrkan med sina stuckdekorationer. Altarväggen har fram till nu skyddats av en brädvägg som förutseende nog sattes upp när Landsarkivet flyttade in.

Uppsala slott förvaltas av Statens fastighetsverk som också ansvarar för arbetenas genomförande. De leds av slottsarkitekten Hans Matell och ska vara färdiga vid halvårsskiftet 1994. ■

SN